

BANMÊTHUỘT THẮT THỦ: CÂU CHUYỆN BÊN LỀ

Nguyễn Đình

Banmethuột thất thủ là việc không ngờ được hay không thể nào, đối với những dân đinh của thị xã này. Về phía Quân, Cán Chính của tỉnh Darlác, họ cũng không chấp nhận nỗi sự thất bại nhanh chóng của các lực lượng phòng thủ như Tiểu Khu, Hậu cứ Bộ Tư lệnh Sư Đoàn 23 BB hay Bộ Chỉ Huy Cảnh Sát Quốc Gia Tỉnh. Và vì vậy, người ta vẫn còn hy vọng quân đội sẽ đến giải tỏa, chỉ là nhanh hay chậm mà thôi.

Tin tức về Liên Đoàn 21 Biệt Động Quân vẫn còn chiến đấu ở vòng đai mặt Bắc thị Xã, Xã Đạt Lý, và hai Trung Đoàn Bộ Binh 44, 45 của Sư Đoàn 23 đã đổ xuống Quận Phước An. Tin đồn 2 Tiểu đoàn Nhảy Dù đã đổ xuống Chi Khu Khanh Dương đang tiến về Chi Khu Phước An . . . Và cho đến lúc nhận được tin Bộ Tư Lệnh Quân Đoàn II di tản về Nha Trang, lúc đó tâm trạng của họ thực sự đã rơi vào cảnh bi thảm đầy tuyệt vọng! Riêng tại Thị Xã Banmethuột những sĩ quan Quân Báo, Kỹ thuật vẫn còn hoạt động, nhưng không một ai nhận ra, nếu anh H. không bị bắt tại khu vực Cư Xá Lam-Sơn, đường Hai Bà Trưng và Võ Tánh khi đang cắt đường dây điện thoại của cộng Quân. Anh bị tuyên án tử hình, và vợ anh bị xử chung thân trong phiên xử ngày 20 tháng 4, 1975 tại Hội Trường Thăng Long, (Rạp Hát Thăng-Long, khu bến xe cũ).

Những quân nhân của các đơn vị đồn trú tại thị xã Banmethuột và Chi Khu Đức Lập bị tản lạc còn ẩn núp quanh quần trong các khu rẫy Cafe, quanh vòng đai thi-xã, lần lượt trốn ra khỏi Banmethuột. Trong số những người may mắn trốn thoát, có những người bất hạnh bị bắt và dẫn bộ bằng đường rừng đến Thanh An, Pleiku, qua bao nhiêu đồi núi, đường mòn với đôi chân trần, mà dày, vớ, bị bắt buộc cõng ra đeo trên cổ, đi chân không qua một dải đường rừng dài hơn 420 km, len lỏi qua các đồi tranh và mặt khu của cộng quân, mà mỗi dấu chân đặt lên đường đi, đã in nguyên bàn chân máu . Và mỗi ngày được ăn một bần, là hai miếng lương khô của Trung Quốc, mỗi miếng bằng hai ngón tay .

Hơn một tháng sau, kể từ 30 tháng 4, 1975, hầu hết những người lính của Vùng II Chiến Thuật đều bị bắt và tập trung đưa đến 3 trại tù lớn nhất của vùng II :

- Mê-Van, cách thị xã Banmethuột về hướng Tây Bắc 68 Km .
- Thanh An, Tỉnh Pleiku,
- Đồng Bò, Tỉnh Phú Yên .

Và cũng từ các trại tù này, những người lính biết được tường tận về các mặt trận và khả năng hay lòng can đảm của các cấp chỉ huy từng đơn vị, qua lời kể của những nhân chứng sống là huynh đệ chi binh của mình:

Tại Banmethuột, Tiểu khu Darlác, Đại tá Nguyễn Trọng Luật, Tiểu Khu Trưởng, đã không trực tiếp chỉ huy Tiểu Khu từ 6g30 sáng ngày 10/3/1975, Ông qua Hậu Cứ Bộ Tư Lệnh Sư Đoàn 23 BB, vì Trung Tâm Hành Quân của Hậu Cứ BTL/SĐ 23 BB kiên cố, và hậu cứ Bộ Tư Lệnh Sư Đoàn 23 BB phòng thủ có kỹ thuật hơn (!) Người trực tiếp chỉ huy Tiểu Khu là Trung Tá Vĩnh Hy, Trưởng Phòng 3 Tiểu Khu, vì vậy mà ngay sau khi Trung Tâm Hành Quân của Tiểu Khu bị cộng quân pháo sập, không liên lạc được với các đơn vị bạn và Bộ Tư Lệnh Quân Đoàn, Bộ Tham Mưu Tiểu Khu đã bối rối, và tinh thần chiến đấu của đơn vị bị ảnh hưởng nghiêm trọng .

Người ta cũng đồn rằng, Tướng Phú chỉ Huy Quân Đoàn từ NhaTrang là Bộ Tư Lệnh Quân Khu, mà không có mặt tại thành Pleime, nơi Bộ Tư lệnh Quân Đoàn II đồn trú với các Phòng Ban Tham Mưu, Trung Tâm Hành Quân Quân Đoàn, và bên cạnh là các đơn vị chủ lực như Liên Đoàn 21 Biệt Động Quân, Tiểu Đoàn 69 Pháo Binh, Pháo Binh 175 . . .

Có lẽ trong đời chúng ta chưa một ai ném được nỗi đau đớn và nhục nhã hơn hoàn cảnh của những người lính này, những chiến sĩ chiến đấu cho tự do bị bức tử vì sự phản bội, mà không biết mai sau các thế hệ kế thừa và lịch sử dân tộc Việt sẽ nhận định thế nào .

Nhưng điều ngạc nhiên làm một số Sĩ quan tham mưu và các sĩ quan tham chiến tại mặt trận Banmethuot suy nghĩ là " *Tại sao cho đến ngày 7 tháng 3, 1975, Bộ Tư Lệnh Quân Đoàn II và Tướng Phú vẫn tin là cộng quân sẽ đánh Pleiku mà không phải là Banmethuot (? !)*, và toàn bộ lực lượng cơ hữu của Sư Đoàn 23 BB, Thiết Giáp, (Thiết Đoàn 8), Biệt Động Quân . . . chỉ tập trung bảo vệ Pleiku . Trong khi đó, tin tức tình báo của các đơn vị chuyên môn, của các Biệt đội Kỹ Thuật, Quân Báo, Không Ảnh, tin khai thác tù binh bắt được tại các cuộc hành quân, tin của Hội Chánh Viên . . . (đã được trình bày trong phần trước) đều cho biết cộng quân sẽ đánh Banmethuot. Đặc biệt là tin do tù binh, quân hàm Thiếu Úy, thuộc Sư Đoàn 320 chính quy Bắc Việt, bị bắt tại Buôn EA-Súp, (cách thị Xã Banmethuot 11 Km về hướng Tây, thuộc Xã Cư Ming, BanDon, Quận Banmethuot, trong khi y đang giảng Dây Điện Thoại, cũng xác nhận các tin đã ghi nhận: "*cộng quân sẽ đánh Banmethuot*" !

Thế nhưng các tin ấy vẫn chưa làm thức tỉnh các cấp chỉ huy thẩm quyền, và tệ hại hơn nữa là khi biết Sư Đoàn 320 (Nông Trường 3 Sao Vàng) của cộng quân đã có mặt trên lãnh thổ tỉnh Darlắc, mà vị Tiểu Khu Trưởng, Tư Lệnh Phó Sư Đoàn 23 BB, vẫn không có biện pháp thích đáng, đáp ứng với tình hình khẩn cấp và nghiêm trọng lúc bấy giờ. Đặc biệt là không thuyết phục được cách nhìn của vị Tư Lệnh Quân Đoàn và Bộ Tham Mưu Quân Đoàn .

Việc đánh giá sai trận liệt và tình hình địch, đã đưa đến nhận định sai về ý đồ của địch là sai từ căn bản của nguyên tắc chỉ huy và hành quân, nhất định sẽ bị thất bại cho dù ở chiến trường nào hay bất cứ trận đánh nào, cả về chiến thuật lẫn chiến lược ! Mặt khác, những trận đánh của cộng quân nổ ra trong cùng thời điểm trên khắp lãnh thổ tỉnh Darlắc, Banmethuot đã chỉ dấu thật rõ ràng ý đồ của cộng quân :

- *Đêm ngày 4 tháng 3 năm 1975, cộng quân đánh chiếm quận Thuận Mỹ, tỉnh Phú Bổn, nằm trên Quốc Lộ 14, giáp ranh quận Buôn Hồ, cắt đứt liên lạc của Banmethuot với Pleiku, Bộ Tư Lệnh Quân Đoàn II qua QL. 14 .*

- *Đêm ngày 6 tháng 3 năm 1975, cộng quân mở mặt trận Khánh Dương, ở cây số 52, Quốc Lộ 21, giáp ranh Quận Phước An, Banmethuot. Cách thị xã Banmethuot 65 Km, cắt đứt liên lạc giữa Banmethuot với Nha Trang, tức là cắt đứt huyết mạch của vùng cao nguyên với duyên hải qua cửa ngõ Khánh Dương, Nha Trang .*

- *4 giờ sáng Chủ Nhật ngày 9 tháng 3 năm 1975, cộng quân tiến đánh Chi Khu Đức Lập, thuộc tỉnh Quảng Đức, nằm trên Quốc lộ 14, cách thị xã Banmethuot 60 Km về phía Nam .*

9 giờ 30 sáng cùng ngày, Chi Khu Đức Lập thất thủ, liên lạc giữa Banmethuot với Quảng Đức về Sài Gòn bị cắt đứt . Banmethuot như cá nằm trong chậu !

Những người lính, hay đúng ra những tù binh như chúng tôi, hôm nay 21 tháng 4 năm 1975, không hiểu có quyền, hay có nên đặt một câu hỏi " *Phải mô tả cách nào hay hình dung ra sao về khả năng của các cấp thẩm quyền có trách nhiệm với chiến trường Banmethuot từ trước và cho đến khi Banmethuot rơi vào tay cộng quân ?* "

CƠ HỘI NGÀN VÀNG

Ngày 1 tháng 3 năm 1975, 9 ngày trước khi cộng quân tấn công Banmethuot, Thiếu tướng Phạm Văn Phú, ra lệnh cho chuẩn tướng Lê Trung Tường, Tư lệnh Sư Đoàn 23 Bộ Binh đưa 2 Trung Đoàn 44 và 45 về phòng thủ Banmethuot . Cả hai Trung Đoàn được lệnh khẩn cấp di chuyển về Banmethuot rất vội vàng, nhưng khi đoàn quân xa vừa đến ranh giới tỉnh Phú Bổn, Tướng Phú lại ra lệnh cho hai Trung này quay trở lại Pleiku "cộng quân chỉ làm kế nghi binh giả bộ đánh Banmethuot", lời tướng Phú. **Đó là cơ hội lần thứ nhất .**

Ngày 4 tháng 3 năm 1975, một lần nữa, tướng Phú lại ra lệnh đưa Trung Đoàn 45 BB về phòng thủ Banmethuot, Trung Đoàn 45 BB lại một lần nữa lên xe về phòng thủ Banmethuot, nhưng không may, khi đoàn quân xa vừa lăn bánh, lại là lúc cộng quân pháo kích Bộ Tư Lệnh Quân Đoàn (Thành Pleime) và phi trường Cù Hanh (Pleiku), Tướng Phú được Phòng 3 Quân Đoàn báo cáo, liền từ Nha trang gọi về, ra lệnh cho Trung Đoàn 45 BB ở lại phòng thủ Pleiku . **Đó là cơ hội lần thứ 2 .**

10 giờ 15 sáng ngày 10 tháng 3, 1975, một đơn vị Biệt Động Quân xâm nhập vào thị Xã Banmethuot, đóng quân ở khuôn viên trường Trung Học Tổng Hợp Banmethuot, khu vực đường Hùng Vương - và Bà

Triệu, rồi tiến vào Trung Tâm Thị Xã ở Ngã 6, để chỉ giải cứu gia đình vợ, con của Tư lệnh Sư Đoàn 23 BB, mà không được lệnh ở lại làm đầu cầu cho Liên Đoàn 21 Biệt Động Quân đang trên đường đến giải vây cho thị xã, hoặc là tham chiến, đánh bọc hậu lực lượng cộng quân đang tấn công tiểu khu từ khu vực Ngã 6, Cư Xá Sĩ Quan và Cầu Lạc Bộ Biên Thủy . **Bỏ mất cơ hội này, Liên Đoàn 21 Biệt Động Quân đã không còn cơ hội tiến vào Thị Xã Banmethuot một lần thứ 2 .**

Đại tá Nguyễn Duy Tất, Trung Tá Đậu, hay tướng Tư lệnh Sư Đoàn 23 BB đã ra lệnh cho đơn vị Biệt Động Quân này hộ tống vợ con của tướng Tường, Tư lệnh Sư Đoàn 23 BB ra khỏi thị xã mà không phải là ở lại tham chiến giải nguy cho Tiểu Khu Darlác? Với kinh nghiệm chiến trường, chúng tôi đoán chắc rằng, nếu đơn vị Biệt Động Quân này được lệnh tham chiến, đánh giải tỏa áp lực địch cho Tiểu Khu vào giờ phút đó, thì tình hình đã được đảo ngược lại, và Liên Đoàn 21 Biệt Động Quân đã có thể tiến vào thị xã giải cứu Banmethuot kịp thời. Nhưng không hiểu giới chức nào chịu trách nhiệm về vụ việc này, và bây giờ Banmethuot mất rồi, quý vị thẩm quyền nào ra lệnh lúc đó lại đã suy nghĩ gì?

Và đó là những cơ hội ngàn vàng mà các cấp chỉ huy lúc bấy giờ đã bỏ mất . Không hiểu vì quan điểm chỉ huy hay hoặc đã vì tình cảm cá nhân mà quên đi sinh mạng của các chiến sĩ đang tham chiến và vận mệnh của tổ quốc !

Mặt khác, chúng ta thử điểm lại việc phối trí lực lượng phòng thủ Banmethuot lúc bấy giờ :

- An ninh nội vi thị xã và các chốt cửa ngõ, các trọng điểm và cao ốc đều giao cho Lực Lượng Cảnh Sát Quốc gia đảm trách, một lực lượng được xem là đơn vị bán quân sự có hỏa lực rất hạn chế .
- Phòng thủ Phi trường Trực thăng L.19 là chốt điểm quân sự cực kỳ quan trọng, vì Phi trường L 19 là một dãy vòng đai mặt Bắc thị xã, được giao cho đại đội Thám Sát Tỉnh . Đơn vị này nguyên là lực lượng PRU sát nhập vào Bộ Chỉ Huy Cảnh Sát Quốc Gia Tỉnh.
- Đại đội 224 Địa Phương quân là đơn vị trừ bị được phối trí tại Khu vườn hoang của Bác sĩ Tôn Thất Niệm, sát vòng đai Tiểu Khu, nhưng khi Đại đội thám sát bị cộng quân tấn công và tràn ngập, Đại đội 224 đã không thể tiếp ứng và cứu viện kịp thời .

Thêm vào đó, Đại tá Tiểu Khu Trưởng không có mặt tại Bộ Chỉ Huy Tiểu Khu là điểm đặc biệt đáng quan tâm, nên khi Trung tâm Hành Quân Tiểu Khu bị cộng quân pháo sập, quyết định tối hậu lúc đó “tử thủ hay rút lui” là quyết định thành bại của chiến trường. Người ta cho rằng, Banmethuot thất thủ là vì Tư Lệnh Quân Đoàn và Bộ Tham Mưu đã nhận định sai về “điểm” và “diện” và nhầm kế nghi binh của cộng quân. Một điển cần ghi nhớ là trong dịp Tết, Tổng Thống Nguyễn Văn Thiệu đến Pleiku ăn Tết, sau khi nghe thuyết trình về tình hình địch tại Vùng II, Tổng Thống đã chỉ thị cho Tướng Phú trả 2 Trung Đoàn 44 và 45 BB về hậu cứ Bộ Tư Lệnh Sư Đoàn 23 BB phòng thủ Banmethuot, lúc đó Tướng Phú đã trả lời là “tuân lệnh”, nhưng rồi đã không chấp hành mệnh lệnh này. Tất cả những sự kiện trên đã góp phần tạo nên những điều kiện không thuận lợi cho chiến trường Banmethuot.

Và câu chuyện tiều lâm mà người tù nghe được là Tướng Tường Tư Lệnh Sư Đoàn 23 BB xin không ra mặt trận nữa, Ông xin từ chức Tư Lệnh Sư Đoàn chỉ vì trên đường từ Chi Khu Khánh Dương về Nha Trang, trực thăng của ông bị cộng quân bắn tía, vào khoảng 2 giờ chiều ngày 16 tháng 3 năm 1975, ông bị thương nhẹ, nhưng đã vào Quân Y Viện Nha Trang điều trị, và lấy cơ này để xin từ chức với Tư Lệnh Quân Đoàn. Tướng Phú đã tá hỏa tam tinh tìm người thay thế, trong khi mặt trận Banmethuot còn trong tình trạng dầu sôi lửa bỏng .

Trong khoảng thời gian này, tôi lại nhớ đến khoảng đầu thập niên 1970, Sư Đoàn 22 BB gặp khó khăn tại chiến trường Kontum, Đại tá Lý Tông Bá được lệnh đem Sư Đoàn 23 BB lên giải tỏa Kontum . Ông đã giành chiến thắng trên từng con đường phố, và đẩy cộng quân ra khỏi Kontum, Tình hình Kontum lúc đó còn khó khăn hơn tình hình Banmethuot hôm nay , nhưng chỉ là may mắn, vì Sư Đoàn 23 BB lúc đó do Đại tá Lý Tông Bá làm Tư Lệnh .

NGUYỄN ĐỊNH